בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

לַחְמִי לְאִשַּׁי

עַל

פָּרְשִׁיוֹת מַטּוֹת מַסְעֵי

מֵאֵת רֹאשׁ חֲבוּרָתֵנוּ חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב

הָאִי"שׁ אֲשֶׁר עַל הָעֵדָה מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַה"צ

רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶר שְׁלִיטָ"א

יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב

יַבְנְאֵל

פָּרָשַׁת מַטּוֹת

א

"בְּנוּ לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאֲכֶם וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ"

(בַּמִּדְבָּר לב, כד).

וְיֵשׁ לוֹמַר עַל פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א סִימָן לז): שֶׁכְּשֶׁרוֹצִים לְדְחוֹת הַדִּין, וְהַחֹשֶׁךְ, שִׁכְחָה וְסִכְלוּת מִן הָעוֹלָם, צָרִיךְ שֶׁיִּתְגַּלּוּ הָאָבוֹת בָּעוֹלָם לְהָגֵן, וְהִתְגַּלּוּת הָאָבוֹת נַעֲשֹׂת עַל יְדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָאָדָם הֶבֶל שֶׁאֵין בּוֹ חֵטְא, שֶׁהוּא בְּחִינַת הֶבֶל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוֹקוֹת שֶׁאֵין בּוֹ חֵטְא (שַׁבָּת קיט:), וְגַם עַל יְדֵי צִדְקַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יָדָהּ נִכְלָל בַּאֲוִירָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא אֲוִיר שֶׁאֵין בּוֹ חֵטְא, וְעַל יְדֵי כָּל זֶה מִתְגַּלִּים הָאָבוֹת בָּעוֹלָם לְהָגֵן, וְנִדְחֶה הָרַע וְהַחֹשֶׁךְ וְהַסִּכְלוּת וְכוּ' הַנַּ"ל, וּמִתְגַּלֶּה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, עַיֵּן שָׁם.

וְהִנֵּה בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן רָצוּ לְהִשָּׁאֵר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַמִּזְרָחִי, בְּחוּץ לָאָרֶץ, וְלָכֵן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם נָתַן לָהֶם בְּחָכְמָתוֹ הַנִּפְלָאָה עֵצוֹת, אֲשֶׁר עַל יָדָן יוּכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ גַּם בְּמִקוֹמָם בְּחִינַת אֲוִירָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ אוֹר הָאָבוֹת גַּם בְּמִקוֹמָם, וְעַל יְדֵי זֶה יוּכְלוּ לְהִדָּבֵק בּוֹ יִתְבָּרַךְ גַּם בְּמִקוֹמָם שֶׁבְּחוּץ לָאָרֶץ, וּלְדְחוֹת אֶת הַדִּין וְהַחֹשֶׁךְ וְכוּ' גַּם בְּמִקוֹמָם.

וְזֶהוּ מַה שֶּׁאָמַר לָהֶם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם **"בְּנוּ לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאֲכֶם"**, וְהַמִּלָּה "צֹאן" הִיא מִלְּשׁוֹן צֹאן קָדָשִׁים, הַיְנוּ הָעֵצָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּא נָתַן לָהֶם, הִיא שֶׁתִּרְאוּ לִבְנוֹת חֲדָרִים וּמְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה בִּשְׁבִיל טַפְּכֶם וְצֹאנְכֶם, שֶׁהֵם הַתִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, אֲשֶׁר עַל יָדָם יִתְגַּלֶּה הַהֶבֶל פֶּה שֶׁאֵין בּוֹ חֵטְא, וְעַל יְדֵי זֶה תִּזְכּוּ לְהִכָּלֵל בִּמְקוֹמְכֶם בַּאֲוִירָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא אֲוִיר שֶׁאֵין בּוֹ חֵטְא.

וְהָעֵצָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁהוּא נָתַן לָהֶם הִיא **"וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ"**, וְהַמִּלָּה "מִפִּיכֶם" מְרַמֶּזֶת עַל מִצְוַת צְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁחָכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (רֹאשׁ הַשָּׁנָה ו.) עַל הַפָּסוּק (דְּבָרִים כג, כד): "בְּפִיךָ" – זוֹ צְדָקָה, עַיֵּן שָׁם, הַיְנוּ שֶׁהֵם הִבְטִיחוּ לַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי אֲחֵיהֶם בִּכְבִישַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל זֶה הוּא צְדָקַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵכִי גְּדוֹלָה, כִּי עַל יָדָם יִזְכּוּ אֲחֵיהֶם לָרֶשֶׁת אֶת כָּל הָאָרֶץ, וְאֵין לְךָ צְדָקָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ, וְלָכֵן כְּשֶׁהֵם יְקַיְּמוּ אֶת מַה שֶּׁהִבְטִיחוּ, עַל יְדֵי זֶה הֵם יְקַיְּמוּ מִצְוַת צְדָקַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְיַמְשִׁיכוּ לְעַצְמָם גַּם בְּמִקוֹמָם שֶׁבְּחוּץ לָאָרֶץ אֲוִירָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין בּוֹ חֵטְא, וְיִזְכּוּ לְהִדָּבֵק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת גַּם בְּמִקוֹמָם.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר בְּדֶרֶךְ מוּסָר קְצָת, כִּי הִנֵּה אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַרְבֵּה פְּעָמִים הַהוֹרִים מַשְׁקִיעִים כֹּחוֹת גְּדוֹלִים בְּחִנּוּךְ בְּנֵיהֶם, הֵן בְּגוּפָם וְהֵן בְּמָמוֹנָם, הַיְנוּ שֶׁהֵם מְיַסְּרִים אוֹתָם שֶׁיֵּלְכוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, וּמַזְהִירִים אוֹתָם תָּמִיד לָסוּר מֵרָע וְלַעֲשׂוֹת טוֹב, וְגַם מְזַיְּלִים מִכַּסְפָּם וְזָהָבָם לְחַנֵּךְ אוֹתָם בְּהַיְשִׁיבוֹת הֲכִי טוֹבוֹת וְאֵצֶל הַמְּלַמְּדִים הֲכִי טוֹבִים, וְעִם כָּל זֹאת הֵם בְּעַצְמָם אֵינָם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב, וְאֵינָם מְקַיְּמִים אֶת דִּבְרֵי הַמּוּסָר שֶׁהֵם אוֹמְרִים לִבְנֵיהֶם, וְאִם יִשְׁאָלוּ אוֹתָם עַל זֶה, אֲזַי הֵם יַעֲנוּ: 'אָנוּ רוֹצִים שֶׁהַבָּנִים שֶׁלָּנוּ יִהְיוּ יוֹתֵר טוֹבִים מֵאִתָּנוּ' וְכוּ', שֶׁבְּוַדַּאי זוֹ שְׁטוּת גְּדוֹלָה, וְאַחַר כָּךְ, כְּשֶׁהֵם רוֹאִים שֶׁבְּנֵיהֶם לֹא מַצְלִיחִים, וְאֵינָם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר כִּרְצוֹנָם, הֵם תְּמֵהִים וְנוֹפְלִים בְּדַעְתָּם, וְאֵינָם מְבִינִים לָמָּה יֶאֱרַע לָהֶם כְּזֹאת, וּבְוַדַּאי אֵין כְּסִילוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ, כִּי לָמָּה יִהְיוּ בְּנֵיהֶם יוֹתֵר טוֹבִים מֵהֶם, הֲרֵי כָּל יֶלֶד מִסְתַּכֵּל בְּדֶרֶךְ כְּלָל עַל הוֹרָיו, וְרוֹצֶה לְחַקּוֹת אוֹתָם וְלִהְיוֹת כְּמוֹתָם, כַּיָּדוּעַ זֹאת לְמִי שֶׁבָּקִי בְּטִיב הַיְלָדִים, וּכְשֶׁהֵם רוֹאִים אֵצֶל הוֹרֵיהֶם הַהֵפֶךְ מִמַּה שֶׁאוֹמְרִים לָהֶם, זֶה מְבַלְבֵּל אוֹתָם מְאֹד מְאֹד, וְהֵם צְרִיכִים סִיְּעָתָא דִּשְׁמַיָּא גְּדוֹלָה שֶׁיִּצְמְחוּ בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב.

וְזֶהוּ "בְּנוּ לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם", וְהַמִּלָּה "עָרִים" הִיא מִלְּשׁוֹן הִתְעוֹרְרוּת (עֵין מְאוֹר עֵינַיִם וָאֶתְחַנַּן ד"ה בַּפָּסוּק אָז יַבְדִּיל), הַיְנוּ שֶׁתִּבְנוּ וְתַכְנִיסוּ הִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה בִּילָדֵיכֶם, וְגַם **"וּגְדֵרֹת לְצֹנַאֲכֶם"**, הַיְנוּ שֶׁתַּעֲשׂוּ גְּדֵרִים וּסְיָגִים טוֹבִים בִּשְׁבִיל בְּנֵיכֶם, שֶׁהֵם צֹאן קָדָשִׁים, אֲבָל עִקַּר הַהַצְלָחָה בְּחִנּוּךְ בְּנֵיכֶם הוּא עַל יְדֵי **"וְהֵיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ"**, הַיְנוּ שֶׁאַתֶּם בְּעַצְמְכֶם תַּעֲשׂוּ וּתְקַיְּמוּ אֶת מַה שֶּׁאַתֶּם מוֹצִיאִים מִפִּיכֶם, שֶׁאֶת הַהִתְעוֹרְרוּת וְהַגְּדֵרִים וְהַסְּיָגִים תַּעֲשׂוּ וּתְקַיְּמוּ בְּעַצְמְכֶם, וְעַל יְדֵי זֶה כָּל הֶעָמָל וְהַיְגִיעָה שֶׁאַתֶּם עֲמֵלִים וּמִתְיַגְּעִים עִם בְּנֵיכֶם יִגְדַּל וְיַעֲשֶׂה פְּרִי לְטוֹבָה.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר קְצָת עַל הַדֶּרֶךְ הַנַּ"ל, כִּי הֲלֹא גַּם זֹאת אָנוּ רוֹאִים, שֶׁהַרְבֵּה פְּעָמִים הַהוֹרִים בְּעַצְמָם מִתְעוֹרְרִים עַל יְדֵי בְּנֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת בָּנִים סִימָן מב): 'בָּנִים הַטּוֹבִים - רְפוּאָה גְּדוֹלָה לְאָבוֹת', כִּי בְּנֵיהֶם נַעֲשׂוּ הַרְבֵּה יוֹתֵר חֲרֵדִים, וְהַרְבֵּה יוֹתֵר מְדַקְדְּקִים בַּמִּצְוֹות מֵהֶם, וְהֵם מַתְחִילִים לְהִתְבַּיֵּשׁ מִבְּנֵיהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה גַּם הֵם מַתְחִילִים לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה וְלִשְׁמֹר אֶת הַתּוֹרָה עַל כָּל פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ, וְכַמְּבֹאָר בַּסְּפָרִים עַל הַפָּסוּק (מַלְאָכִי ג, כד): "וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם", שֶׁבַּדּוֹר הָאַחֲרוֹן יִתְהַפֵּךְ הַגַּלְגַּל, וְיַתְחִילוּ הַבָּנִים לְהָשִׁיב אֶת לֵב אֲבוֹתֵיהֶם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים זֹאת בְּחוּשׁ הַרְבֵּה בַּדּוֹר הַזֶּה, שֶׁאֶחָד מִבְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה זוֹכֶה לָשׁוּב לְחֵיק הַיַּהֲדוּת, וְאַחַר כָּךְ כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ עִם הוֹרָיו יַחַד הִתְהַפְּכוּ לְגַמְרֵי, וְכֻלָּם זָכוּ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְזֶהוּ "בְּנוּ לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאֲכֶם", הַיְנוּ שֶׁתִּאַפְּשְׁרוּ לִבְנֵיכֶם לְהִתְעוֹרֵר וְלִחְיוֹת אֶת חַיֵּיהֶם עַל פִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהַסּוֹף יִהְיֶה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִתְקַיֵּם **"וְהֵיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ"**, שֶׁאַתֶּם בְּעַצְמְכֶם תִּתְעוֹרְרוּ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה אֲמִתִּית אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר קְצָת עַל הַדֶּרֶךְ הַנַּ"ל, עַל פִּי

דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א סִימָן קפד): שֶׁיֵּשׁ אוֹר יָשָׁר וְאוֹר חוֹזֵר, וְלִפְעָמִים הָאוֹר חוֹזֵר מַקְדִּים לְהָאוֹר יָשָׁר, הַיְנוּ שֶׁהַדִּבּוּרִים שֶׁדִּבַּרְתָּ עִם אֲחֵרִים לֹא פָּעֲלוּ אֶצְלָם אֶת פְּעֻלָּתָם, אֶלָּא רַק חָזְרוּ אֵלֶיךָ, וְאַתָּה בְּעַצְמְךָ הִתְעַרְרְתָּ עַל יָדָם וְכוּ', עַיֵּן שָׁם.

וְזֶהוּ "בְּנוּ לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאֲכֶם", הַיְנוּ שֶׁתַּכְנִיסוּ הִתְעוֹרְרוּת בַּאֲחֵרִים, בְּחִינַת אוֹר יָשָׁר, וְעַל יְדֵי זֶה **"וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ"**, שֶׁהַדִּבּוּרִים שֶׁיֵּצְאוּ מִפִּיכֶם יַעֲשׂוּ אֶצְלְכֶם אֶת פְּעֻלָּתָם, כִּי יַקְדִּים הָאוֹר חוֹזֵר קֹדֶם הָאוֹר יָשָׁר, וְתִכָּנֵס בָּכֶם הִתְעוֹרְרוּת דִּקְדֻשָּׁה.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר עַל פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת אֱמֶת סִימָן כו): 'אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁרְגִילִין לוֹמַר שֶׁקֶר, הַבָּנִים שֶׁלָּהֶם יִהְיוּ מִתְנַגְּדִים, גַּם יִהְיוּ פּוֹגְמִים בַּבְּרִית', עַיֵּן שָׁם.

וְזֶהוּ "בְּנוּ לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם", וְהַמִּלָּה "עָרִים" הִיא גַּם מִלְּשׁוֹן "עִיר וְקַדִּישׁ" (דָּנִיֵּאל ד, י), שֶׁהֵם יִרְאֵי ה' הָאֱמִתִּים, הַיְנוּ שֶׁתַּכְנִיסוּ הִתְעוֹרְרוּת דִּקְדֻשָּׁה בְּתוֹךְ בְּנֵיכֶם, וְלֹא יִהְיוּ חַס וְשָׁלוֹם מִתְנַגְּדִים לְיִרְאֵי ה' הָאֱמִתִּים, וְגַם **"וּגְדֵרֹת לְצֹנַאֲכֶם"**, שֶׁתַּעֲשׂוּ לָהֶם גְּדֵרֵי צְנִיעוּת, וַיִּהְיוּ שׁוֹמְרֵי הַבְּרִית, כָּרָאוּי לִבְנֵי וּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל הָעִקָּר הוּא **"וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ"**, שֶׁאַתֶּם בְּעַצְמְכֶם תִּשְׁמְרוּ מְאֹד מִמִּדַּת הַשֶּׁקֶר, כִּי רַק עַל יְדֵי זֶה יוֹעִילוּ כָּל פְּעֻלּוֹתֵיכֶם הַנַּ"ל, **וְדוֹ"ק**.

פָּרָשַׁת מַסְעֵי

א

"וְזֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאוּ לָכֶם הֹר הָהָר" (בַּמִּדְבָּר לד, ז).

וְיֵשׁ לוֹמַר, כִּי הִנֵּה הַיֵּצֶר הָרָע נִקְרָא "צָפוֹן", כְּמוֹ שֶׁחָכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (סֻכָּה נב.) עַל הַפָּסוּק (יוֹאֵל ב, כ): "וְאֶת הַצְּפוֹנִי אַרְחִיק מֵעֲלֵיכֶם" – 'זֶה יֵצֶר הָרָע, שֶׁצָּפוּן וְעוֹמֵד בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם', עַיֵּן שָׁם.

וְעִקַּר הַכְנָעָתוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע הוּא עַל יְדֵי לִמּוּד חַ"י פְּרָקִים מִשְׁנָיוֹת, כִּי עַל יְדֵי שֶׁאָדָם זוֹכֶה לִגְרֹס בְּכָל יוֹם חַ"י פִּרְקֵי מִשְׁנָה הוּא אוֹחֵז בְּיָדוֹ מַקֵּל, כִּי הַשִּׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה רוֹמְזִים לָאוֹת וָא"ו שֶׁצּוּרָתָהּ כְּמַקֵּל, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מַכֶּה וּמַכְנִיעַ אֶת הַיֵּצֶר הָרָע, וְגַם מְגָרֵשׁ מֵעַצְמוֹ אֶת הַשִּׁגָּעוֹן וְהָרוּחַ שְׁטוּת שֶׁנִּכְנְסוּ בּוֹ (עַיֵּן לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א סִימָן א וּפֵרוּשׁ "שִׁפַּת הַנַּחַל" שָׁם).

וְזֶהוּ הָרֶמֶז **"וְזֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן"**, וְהַמִּלָּה **"וְזֶה"** עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּא כְּמִנְיַן **חַ"י**, הַיְנוּ שֶׁלִּמּוּד חַ"י פְּרָקִים מִשְׁנָיוֹת יִהְיֶה לָכֶם לְחֹק קָבוּעַ וְחִיּוּב חָזָק בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה גְּבוּל וְסוֹף לְהַצְּפוֹנִי, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, **וְהָבֵן**.

ב

"וְזֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאוּ לָכֶם הֹר הָהָר. מֵהֹר הָהָר תְּתָאוּ לְבֹא חֲמָת וְהָיוּ תוֹצְאֹת הַגְּבֻל צְדָדָה. וְיָצָא הַגְּבֻל זִפְרֹנָה וְהָיוּ

תּוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן זֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן" (בַּמִּדְבָּר לד ז - ט).

וְיֵשׁ לוֹמַר בְּמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלּוּ עַל פִּי הַמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן חֵלֶק א סִימָן סח): שֶׁצָּפוֹן מְרַמֵּז עַל מִדַּת הַכַּעַס, כִּי "מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה" (יִרְמְיָה א, יד), וְאֵין רָעָה אֶלָּא כַּעַס, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת יא, י): "וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ".

וְעַל פִּי רֹב מִדַּת הַכַּעַס נִמְשֶׁכֶת מִן הַגַּדְלוּת, כִּי כְּשֶׁאָדָם מִתְגַּדֵּל נָגֶד חֲבֵרוֹ וְאֵין חֲבֵרוֹ מְקַבְּלוֹ, אֲזַי הוּא כּוֹעֵס עָלָיו, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא בָּא לְמַה שֶּׁבָּא, הַיְנוּ לְפֻגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לְצְלָן, כִּי מִמִּדּוֹת הַגַּדְלוּת וְהַכַּעַס בָּאִים רַחֲמָנָא לְצְלָן לִפְגַם הַבְּרִית (עַיֵּן לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן חֵלֶק א סִימָן קל וְשִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן רמט).

אֲבָל כְּשֶׁאָדָם יוֹשֵׁב מִן הַצַּד וְאֵינוֹ מִתְגָּאֶה עַל חֲבֵרוֹ כְּלָל, וּבִפְרָט שֶׁאֵינוֹ מִתְגָּאֶה בִּלְמוּד תּוֹרָתוֹ, עַל יְדֵי זֶה הוּא אַף פַּעַם לֹא יִכְעַס וְיִזְכֶּה לַעֲשִׂירוּת גְּדוֹלָה, כִּי גַּם הַמָּמוֹן בָּא מִצָּפוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב לז, כב): "מִצָּפוֹן זָהָב יֵאָתֶה", וְאִם הוּא נִשְׁמָר מִכַּעַס, אֲזַי הוּא יִזְכֶּה לַעֲשִׂירוּת גְּדוֹלָה (כַּמְבֹאָר בְּתוֹרָה סח הַנַּ"ל).

וְזֶהוּ הָרֶמֶז "**וְזֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן**", שֶׁעַל הָאָדָם לָתֵת גְּבוּל גָּדוֹל עַל צַד צָפוֹן, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ בָּאָה הָרָעָה, הַיְנוּ הַגַּדְלוּת וְהַכַּעַס, כִּי עָלָיו לְהִשָּׁמֵר מְאֹד מֵהַמִּדּוֹת הַלָּלוּ, וּבִפְרָט מִמִּדַּת הַגַּאוּת וְהַגַּדְלוּת, אֲשֶׁר מִמֶּנָּה עָלָיו לְהִשָּׁמֵר אֲפִלּוּ בִּדְבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, כְּמוֹ לִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי לִמּוּד הַתּוֹרָה צָרִיךְ לִהְיוֹת לִשְׁמָהּ, וְלֹא חַס וְשָׁלוֹם לְהִתְיַהֵר וּלְקַנְטֵר, כִּי אִם לָאו, אֲזַי הוּא מְקַלְקֵל הַרְבֵּה.

וְזֶהוּ "**מִן הַיָּם הַגָּדֹל**", בְּחִינַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּקְרֵאת "יָם הַחָכְמָה" (עַיֵּן דָּגֶל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם דְּרוּשׁ לְפוּרִים ד"ה לַיְּהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה זוֹ תּוֹרָה), "**תֶּחֱזוּ לָכֶם הֹר הָהָר**", וְהַמִּלָּה "הַר" הִיא מִלְּשׁוֹן גַּדְלוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ל, ח): "הֶעֱמַדְתָּה לְהַרְרִי עֹז" (עַיֵּן לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן חֵלֶק א סִימָן יד), הַיְנוּ שֶׁמִּלִּמּוּד הַתּוֹרָה יְכוֹלִים חַס וְשָׁלוֹם לְהִכָּנֵס בָּאָדָם תַּאֲוָה וְרָצוֹן לִהְיוֹת בִּבְחִינַת גַּאוּת וְגַדְלוּת, וּ"**מֵהֹר הָהָר**", הַיְנוּ מִפֻּגַם הַגַּדְלוּת "**תֶּחֱזוּ לְבֹא חֲמָת**", הַיְנוּ שֶׁיּוּכַל לָבֹא לִידֵי חֵמָה וְכַעַס, רַחֲמָנָא לְצְלָן, וְהֵיוֹת שֶׁהוּא יָכוֹל לָבֹא לִידֵי רָעָה אַחַר רָעָה, רַחֲמָנָא לְצְלָן, לָכֵן עָלָיו לְהִשָּׁמֵר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת גְּבוּל עַל צַד צָפוֹן, וְהַגְּבוּל הָרִאשׁוֹן הוּא "**וְהָיוּ תּוֹצְאֹת הַגְּבֻל צְדָדָה**", הַיְנוּ שֶׁהוּא תָּמִיד יֵשֵׁב מִן הַצַּד, וְכָל לִמּוּדוֹ יִהְיֶה בִּבְחִינַת (מִיכָה ו, ח): "וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם אֱלֹהֶיךָ".

וְגַם "**וְיָצָא הַגְּבֻל זִפְרֹנָה**", וְהַמִּלָּה "**זִפְרֹנָה**" הִיא אוֹתִיּוֹת **פִּזְרֹנָה**, הַיְנוּ שֶׁעַל יְדֵי גְּבוּל צָפוֹן גַּם תִּהְיֶה נִשְׁמָר מִפֻּגַם הַבְּרִית הַנִּקְרָא "פִּזּוּר" כַּיָּדוּעַ (עַיֵּן תִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה מוֹעֲדִים רְמָזֵי פּוּרִים ד"ה אִיתָא בְּמַסֶּכֶת מְגִלָּה), וְתִזְכֶּה לַעֲשִׂירוּת גְּדוֹלָה, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים קיב, ט): "פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים", הַיְנוּ כֶּסֶף וַעֲשִׁירוּת.

וְעַל יְדֵי זֶה יְגַלְגְּלוּ זְכוּת עַל יְדֵי זַכַּאי, שֶׁתִּזָּכֶה עוֹד הַרְבֵּה עֲנִיִּים עִם צְדָקָה וָחֶסֶד, בִּבְחִינַת (שׁוֹפְטִים ה, יא): "צִדְקֹת פְּרָזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל", וְהַמִּלָּה "**פְּרָזוֹנוֹ**" הִיא אוֹתִיּוֹת **פִּזְרוֹנוֹ** וְכַנַּ"ל, שֶׁזֶּהוּ "**וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן**", וְהַמִּלִּים "**חֲצַר עֵינָן**" עוֹלוֹת בְּגִימַטְרִיָּא כְּמִנְיַן **חֲצַר עֲנִיִּים**,

הַיְנוּ שֶׁיִּהְיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵּיתָךְ, וּתְזַכֶּה אֶת כֻּלָּם עִם צְדָקָה וָחֶסֶד.

וְכֵן עַל יְדֵי שֶׁתִּהְיֶה נִשְׁמָר מִפְּגַם הַבְּרִית כַּנַּ"ל, תִּזְכֶּה לִרְחִיצַת וְטָהֳרַת הָעֵינַיִם, כִּי עִקַּר פְּגַם הַבְּרִית הוּא עַל יְדֵי קִלְקוּל הָעֵינַיִם (עַיֵּן לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א סִימָן ז), שֶׁנֶּאֱמַר **"וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן"**, וְהַמִּלִּים **"חֲצַר עֵינָן"** עוֹלוֹת בְּגִימַטְרִיָּא כְּמִנְיַן **רָחַץ עֵינַיִם**, וְכָל **"זֶה יִהְיֶה לָכֶם"** עַל יְדֵי **"גְּבוּל צָפוֹן"**, **וְהָבֵן**.

ג

"זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לִבְנוֹת צְלָפְחָד לֵאמֹר לַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אַךְ לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים" (בַּמִּדְבָּר לו, ו).

וְיֵשׁ לוֹמַר, כִּי הִנֵּה מִי שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ בֵּן לְיוֹרְשׁוֹ הֲרֵי הוּא בִּבְחִינַת חָרוֹב וְהָרוֹס, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כְּמוֹ שֶׁחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה מה סִימָן ב): כָּל מִי שֶׁאֵין לוֹ בֵּן, כְּאִלּוּ הוּא מֵת, וּכְאִלּוּ הוּא הָרוֹס. כְּאִלּוּ הוּא מֵת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ל, א): "וַתֹּאמֶר אֶל יַעֲקֹב הָבָה לִי בָנִים וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי", וּכְאִלּוּ הוּא הָרוֹס, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם טז, ב): "אוּלַי אִבָּנֶה מִמֶּנָּה", וְאֵין בּוֹנִים אֶלָּא אֶת הֶהָרוֹס, עַיֵּן שָׁם.

אֲבָל צְלָפְחָד בֶּן חֵפֶר, שֶׁהָיָה אוֹ מְקוֹשֵׁשׁ הָעֵצִים אוֹ מִן הַמַּעְפִּילִים (עַיֵּן שַׁבָּת צו:), הֵנִיחַ אַחֲרָיו בָּנוֹת חֲכָמָנִיּוֹת, וְדַיְקָא עַל יָדָן נִתְוַסְּפוּ שְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת בַּתּוֹרָה, הָרִאשׁוֹנָה בְּפָרָשַׁת פִּנְחָס וְהַשְּׁנִיָּה בְּפָרָשַׁת מַסְעֵי, וְעַל יְדֵי זֶה הָיָה לוֹ וּלְחֶטְאוֹ תִּקּוּן גָּדוֹל, וְהוּא שׁוֹב נִבְנָה עַל יָדָן.

וְזֶהוּ הָרֶמֶז **"זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לִבְנוֹת צְלָפְחָד"**, וְהַמִּלָּה "לִבְנוֹת" הִיא מִלְּשׁוֹן בְּנָיָה, הַיְנוּ לִבְנוֹת אֶת צְלָפְחָד מִבְּחִינַת חָרְבָּנוֹ, שֶׁיִּהְיוּ לוֹ שְׁאֵרִית וְתִקּוּן בָּאָרֶץ, **וְדוֹ"ק**.

ד

"זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לִבְנוֹת צְלָפְחָד לֵאמֹר לַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אַךְ לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים" (בַּמִּדְבָּר לו, ו).

וְיֵשׁ לוֹמַר עַל פִּי מַה שֶּׁחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (תַּעֲנִית כד.): כָּלָה שֶׁעֵינֶיהָ יָפוֹת אֵין כָּל גּוּפָהּ צָרִיךְ בְּדִיקָה, אֲבָל אִם עֵינֶיהָ אֵינָן יָפוֹת כָּל גּוּפָהּ צָרִיךְ בְּדִיקָה, כִּי עֵינֵי הָאָדָם מַרְאוֹת עַל כֻּלּוֹ, עַיֵּן שָׁם.

וְזֶהוּ הָרֶמֶז **"לַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶם"** דַּיְקָא, שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בָּעֵינַיִם, וְאִם הֵן טוֹבוֹת וְיָפוֹת בְּעֵינֵי הַחֲתָנִים, אֲזַי לָהֶם **"תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים"**, **וְדוֹ"ק**.

ה

"וַתִּהְיֶינָה מַחְלָה תִּרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנוֹת צְלָפְחָד לִבְנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים" (בַּמִּדְבָּר לו, יא).

הִנֵּה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (מִדְרַשׁ אַגָּדָה בַּמִּדְבָּר כז, א ד"ה וַתִּקְרַבְנָה): שְׁבָנוֹת צְלָפְחָד הָיוּ חֲכָמָנִיּוֹת, עַיֵּן שָׁם, וְעַל כֵּן יֵשׁ בִּשְׁמוֹתֵיהֶן

רְמָזִים נִפְלָאִים לְמַעֲלָתָן שֶׁל נָשִׁים צִדְקָנִיּוֹת, וְזֶה הֶעֱלֵנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

א. הַשֵּׁם "מַחְלָה" הוּא מִלְּשׁוֹן מְחִילָה, וְהוּא מְרַמֵּז עַל מַעֲלָתָהּ שֶׁל אִשָּׁה, שֶׁתָּמִיד מוֹחֶלֶת עַל כְּבוֹדָהּ.

ב. הַשֵּׁם "נוֹעָה" הוּא מִלְּשׁוֹן נָע וָנָד, וְהוּא מְרַמֵּז עַל מַעֲלָתָהּ שֶׁל אִשָּׁה, שֶׁמּוּכָנָה לְוַתֵּר עַל מְקוֹמָהּ וַעֲמִידָתָהּ, כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָם וּבְבֵיתָהּ.

ג. הַשֵּׁם "**חָגְלָה**" הוּא אוֹתִיּוֹת **חַג לָהּ**, וְהוּא מְרַמֵּז עַל מַעֲלָתָהּ שֶׁל אִשָּׁה, שֶׁתָּמִיד שְׂמֵחָה, וְגַם מְשַׂמַּחַת אֶת כֻּלָּם.

ד. הַשֵּׁם "מִלְכָּה" הוּא מִלְּשׁוֹן מַלְכוּת, וְהוּא מְרַמֵּז עַל מַעֲלָתָהּ שֶׁל אִשָּׁה, שֶׁמַּמְלִיכָה עַל עַצְמָהּ וְעַל אַנְשֵׁי בֵּיתָהּ עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם.

וְכֵן הַשֵּׁם "מִלְכָּה" בְּאֲרָמִית הוּא מִלְּשׁוֹן עֵצָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דָּנִיֵּאל ד, כד): "מִלְכִּי יִשְׁפַּר עָלָךְ", וְהוּא מְרַמֵּז עַל מַעֲלָתָהּ שֶׁל אִשָּׁה, שֶׁזּוֹכָה לָתֵת עֵצוֹת טוֹבוֹת וְיִשָּׁרוֹת בְּבֵיתָהּ, וּבַעְלָהּ מַטֶּה אָזְנוֹ לִדְבָרֶיהָ וּמְקַבֵּל מֵהֶם עֵצוֹת טוֹבוֹת וּנְכוֹנוֹת, וּכְמוֹ שֶׁחָכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (בְּרָכָא מְצִיעָא נט.): 'אִיתְתָא גּוּצָא גְּחִין וְתִלְחוֹשׁ לָהּ', וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י: שְׁמַע עֲצָתָהּ, עַיֵּן שָׁם.

ה. הַשֵּׁם "תִּרְצָה" הוּא מִלְּשׁוֹן רָצוֹן וּפְיּוּס, וְהוּא מְרַמֵּז עַל מַעֲלָתָהּ שֶׁל אִשָּׁה, שֶׁמִּתְפַּיֶּסֶת בְּקַלּוּת וְעוֹשָׂה רְצוֹן בַּעְלָהּ, שֶׁזּוֹהִי אִשָּׁה כְּשֵׁרָה, וּכְמוֹ שֶׁחָכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (תַּנָּא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ רַבָּא פֶּרֶק ט): אֵין לְךָ אִשָּׁה כְּשֵׁרָה בַּנָּשִׁים אֶלָּא אִשָּׁה שֶׁהִיא עוֹשָׂה רְצוֹן בַּעְלָהּ, וְזֶה מְרֻמָּז בִּדְבְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם (שִׁיר הַשִּׁירִים ו, ד): "יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה", הֵינוּ כְּפִי הָרְצוֹנוֹת הַטּוֹבִים.

וְכֵן הַמִּלָּה "**וְתִרְצָה**" (עַיֵּן בַּמִּדְבָּר כו, א) עִם הַכּוֹלֵל עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּא כְּמִנְיַן **שַׁבָּת**, כִּי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הוּא הַזְּמַן הַמְסֻגָּל בְּיוֹתֵר לְפִיּוּס וְרָצוֹן (עַיֵּן תִּקּוּנֵי הַזֹּהַר תִּקּוּן ו כא.).

וְהִנֵּה מֵהָרַאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל "**מַ**חְלָה **נ**וֹעָה **חָ**גְלָה **מִ**לְכָּה **תִּ**רְצָה" יוֹצֵא הַצֵּרוּף שֶׁל **מְנַחֶמֶת**, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל עֲבוֹדָתָהּ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל כָּל אִשָּׁה, לְנַחֵם וּלְחַזֵּק וּלְעוֹדֵד אֶת כֻּלָּם.

וְכֵן יוֹצֵא הַצֵּרוּף שֶׁל **מִתְנַחֵם**, שֶׁהוּא עִנְיַן שֶׁל חֲרָטָה וּפִיּוּס, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל מַעֲלָתָהּ שֶׁל אִשָּׁה, שֶׁמּוֹחֶלֶת תָּמִיד עַל עֶלְבּוֹנָהּ.

וְכֵן יוֹצֵא הַצֵּרוּף שֶׁל **מִתְחַנֵּם**, שֶׁהוּא נוֹטְרִיקוֹן **מַתַּת חִנָּם**, שֶׁהוּא עִנְיַן שֶׁל תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים (עַיֵּן רַשִׁ"י דְּבָרִים ג, כד ד"ה וָאֶתְחַנַּן), שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל עִצְּם מַעֲלָתָהּ שֶׁל "אִשָּׁה יִרְאַת הַוָיָ"ה הִיא תִּתְהַלָּל" (מִשְׁלֵי לא, ל), שֶׁתָּמִיד עוֹסֶקֶת בְּהַלֵּל וְשֶׁבַח, בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה בְּנוֹת צְלָפְחָד מְזֻכָּרוֹת בִּשְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת, בְּכָל פָּרָשָׁה בְּסֵדֶר אַחֵר. הַפָּרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה הִיא פָּרָשַׁת פִּנְחָס, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כו, לג; כז, א): "מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה", וְהַפָּרָשָׁה הַשְּׁנִיָּה הִיא פָּרָשַׁת מַסְעֵי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר לו, יא): "מַחְלָה תִּרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה", וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י: שֶׁהַתּוֹרָה שִׁנְּתָה

בְּכָל פַּעַם אָת סֵדֶר שְׁמוֹתָן, כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהֵן שְׁקוּלוֹת זוֹ כְּזוֹ, עַיֵּן שָׁם.

וּבָאֱמֶת, אִם נִתְבּוֹנֵן, נִרְאֶה שֶׁהַתּוֹרָה שִׁנְּתָה רַק אָת סֵדֶר שְׁמוֹת נַעֲה וְתִרְצָה, שֶׁבְּפָרָשַׁת פִּנְחָס נַעֲה מְזֻכֶּרֶת לִפְנֵי תִּרְצָה, וּבְפָרָשַׁת מַסְעֵי תִּרְצָה מְזֻכֶּרֶת לִפְנֵי נַעֲה, אֲבָל סֵדֶר שְׁמוֹת מַחְלָה חָגְלָה וּמִלְכָּה לֹא הִשְׁתַּנָּה.

וְעִקַּר הַטַּעַם שֶׁהַתּוֹרָה שִׁנְּתָה דַּיְקָא אָת סֵדֶר שְׁמוֹת נַעֲה וְתִרְצָה, כִּי הֵן מְרַמְּזוֹת עַל הַנְּקֻדּוֹת הַחֲשׁוּבוֹת בְּיוֹתֵר אֵצֶל אִשָּׁה יִרְאַת הַשֵּׁם:

א. תִּרְצָה הִיא מִלְּשׁוֹן רָצוֹן וּפִיּוּס, וְהִיא מְרַמֶּזֶת עַל אִשָּׁה הָעוֹשָׂה רְצוֹן בַּעְלָהּ, שֶׁזּוֹהִי אִשָּׁה כְּשֵׁרָה, וְכֵן "**וְתִרְצָה**" עִם הַכּוֹלֵל עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּא כְּמִנְיַן **שַׁבָּת**, שֶׁהוּא הַזְּמַן הַמְסֻגָּל בְּיוֹתֵר לְפִיּוּס וְרָצוֹן, כַּנַּ"ל.

ב. הַמִּלָּה "**וְנַעֲה**" עוֹלָה בְּגִימַטְרִיָּא כְּמִנְיַן **סַמָּאֵל**, כִּי בְּכֹחָהּ שֶׁל אִשָּׁה כְּשֵׁרָה וְצַדִּיקָה לְבַטֵּל אָת כֹּחוֹ, וּכְמוֹ שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת טָהֳרָה חֵלֶק שֵׁנִי סִימָן א): 'אִשָּׁה כְּשֵׁרָה מְטַהֶרֶת הַבַּיִת מִצָּרַעַת', כִּי מְבַטֶּלֶת אָת הַסָּמַ"ךְ מֵ"ם מֵהַבַּיִת, וּמַעֲמִידָה בַּיִת נָאֶמָן בְּיִשְׂרָאֵל, **אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן**.